

عنوان مقاله:

متافیزیک کلام الهی؛ هستی شناسی وحی در منظومه کلامی معتزله

محل انتشار:

فصلنامه تاریخ فلسفه اسلامی، دوره 3، شماره 10 (سال: 1403)

تعداد صفحات اصل مقاله: 34

نویسندگان:

مسعود جعفرزاده کردکندی - دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

غلامرضا زکیانی - دانشیار گروه فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

در دوره میانه، بعد از توحید الهی، یکی از مهم ترین موضوعات مورد اختلاف فرق اسلامی بحث در باب ماهیت کلام الهی بود که هردوی معتزله و اهل حدیث آن را صوت و لفظ می دانستند با این تفاوت که کلام الهی نزد معتزله حادث و مخلوق خدا بود و نزد اهل حدیث، قدیم و غیرمخلوق. پایان این منازعه نه با منطق عقل و استدلال بلکه با قدرت و زور به محنت قرآن انجامید. فرجام ایدئولوژیک این ماجرا، مسائل بسیاری را بدون پاسخ باقی گذاشت که پرداختن به آن راه گشای بسیاری از مسائل دیگر خواهد بود. نظریه کلام الهی نزد معتزله مبتنی بر متافیزیک خاصی است که از رهگذر تبیین نوع رویکرد متافیزیکی به آن، می توان به فهمی بهتر از کلام الهی نائل شد این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی می کوشد رویکرد متافیزیکی معتزله به کلام الهی را در قالب چند مسئله به ترتیب منطقی بیان کند که ماهیت کلام الهی چیست؟ آیا امری هستی شناختی است یا معرفت شناختی و معناشناختی؟ دارای معانی واقعی است؟ امری انسانی است یا الهی؟ کلام الهی چه نسبتی با تاریخمندی دارد؟ رابطه ادیان با یکدیگر چگونه است؟ به طور خلاصه، کلام الهی، فعل گفتاری خداوند است که به لحاظ فاعلی، دو-عاملیتی و به لحاظ فعل بودن، چند-عملی است که از جهت منشا صدور قصد، الهی و از جهت منشا صدور لفظ، انسانی است و از سه جهت زبانی، فلسفی و کلامی، حادث و تاریخمند است و بر مبنای آن، رابطه ادیان ابراهیمی، به لحاظ ماهوی، استقلال یافته است.

کلمات کلیدی:

قرآن، وحی، حادث، مخلوق، فعل، تاریخمندی، معتزله

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2041761>

